

JULI 2006 • MILJÖPOLICYENHETEN

Redovisning av arbetet med
Sidas miljöledningssystem

Sidas miljöarbete 2005

Innehåll

Sidas miljöarbete 2005	3
Redovisning av arbetet med Sidas miljöledningssystem	3
1. Sidas miljöutredning, miljöpolicy och övergripande miljömål.....	4
Miljöutredning.....	4
Miljöpolicy.....	5
Övergripande miljömål	6
2. Detaljerade mål i Sidas handlingsplan	7
3. Övrigt miljöledningsarbete.....	9
Utbildningsinsatser under året	9
Uppföljning, utvärdering och miljörevisioner	9
Miljöledningsarbetets organisation	9
4. Sidas arbete med den indirekta och den direkta påverkan.....	11
Årets arbete med den indirekt miljöpåverkande verksamheten.....	11
Årets arbete med den direkt miljöpåverkande verksamheten	15

Utgiven av Sida 2006

Miljöpolicyenheten

Tryckt av Edita Communication AB, 2006

Artikelnummer: SIDA29960sv

ISBN 91-586-5935-3

Denna publikation kan laddas hem/beställas från www.sida.se/publikationer

Sidas miljöarbete 2005

Redovisning av arbetet med Sidas miljöledningssystem

Här följer en redovisning av Sidas arbete med miljöledningssystemet under 2005.

Rapporten utgör samtidigt redovisningen av Sidas arbete som sektorsansvarig för ekologiskt hållbar utveckling.

Uppläggningsen följer de riktlinjer för myndigheters redovisning av miljöledningsarbete som utarbetats av Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, anpassad till Sidas verksamhet.

1. Sidas miljöutredning, miljöpolicy och övergripande miljömål

Miljöutredning

Miljöutredning för Sidas verksamhet är genomförd och daterad oktober 1997. Huvuddragen i verksamheten är oförändrade. Den reviderade handlingsplan för en miljömässigt hållbar utveckling som fastlades 2003 har under 2004–2005 i stort sett genomförts. Sida kommer att på nytt revidera handlingsplanen under 2006.

Sidas biståndsverksamhet är mycket mångfacetterad med flera tusen insatser inom ett stort antal verksamhetsområden. Den geografiska spridningen är också mycket stor och förutsättningarna för verksamheten kan vara synnerligen varierande från ett land till ett annat. Mycket av miljöpåverkan ligger dessutom utanför Sidas kontroll eftersom den sker i många led och ofta inom ramen för komplicerade processer.

Den indirekta miljöpåverkan – d.v.s. aktiviteter som påverkar andra aktörer så att miljöbelastningen från deras aktiviteter, produkter eller tjänster förändras positivt eller negativt – är utan tvekan den viktigaste delen i Sidas verksamhet. Därför fokuserar Sidas handlingsplan framför allt på den indirekt miljöpåverkande verksamheten. För att uppfylla målet om en *rättvis och hållbar global utveckling* som anges i riksdagsbeslutet ”Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling” skall Sidas verksamhet stödja en miljömässigt hållbar utveckling i samarbetsländerna. Dessutom skall miljökonsekvensbedömningar göras av samtliga Sidas insatser.

Vad gäller risk för negativ miljöpåverkan, är bland annat följande områden viktiga (utan inbördes rangordning eller beräkningar av omfattningen av miljöpåverkan av Sidas stöd):

- Energi med risk för bland annat mark-, vatten-, biologisk mångfald- och klimatpåverkan – en uppdaterad policy för miljöanpassat energibistånd väntas bli klar i början på 2006;
- Transporter, vägar, med risk för erosion och genom utsläpp, ökning av marknära ozon, växthuseffekt, försurning, övergödning och ökad tillgänglighet. En policy för urbana transporter, inklusive miljöaspekter, finns sedan 1999;
- Jordbruk (inkl. kemikalieanvändning), med risk för försämrade vattentillgångar, försaltning, erosion, tungmetallansamling och att markens långsiktiga bördighet och avkastning kan försämras. En

strategi för landsbygdsutveckling, inkluderande miljö- och naturresursaspekter, togs fram under 2004.

Möjligheter att bidra till en, från miljösynpunkt, positiv utveckling, såväl lokalt och regionalt som globalt, finns inom alla de områden Sida verkar. Stora möjligheter finns bland annat inom följande områden:

- Institutionsutveckling på miljöområdet;
- Miljöundervisning och kapacitetsutveckling på miljöområdet;
- Hållbar landsbygdsutveckling, inklusive jord- och skogsbruk;
- Hållbart nyttjande av vattenresurser och hav- och kustzoner;
- Hantering av kemikaliefrågor;
- Biologisk mångfald och ekosystemtjänster;
- Miljöekonomi;
- Klimatförändringar;
- Sårbarhet och buffertförmåga att klara plötsliga förändringar, som till exempel naturkatastrofer;
- Urbana miljöförbättringar;
- Stöd till reningsåtgärder;
- Stöd till enskilda miljöorganisationer;
- Stöd till miljörelaterad forskning;
- Stöd till genomförande av internationella miljökonventioner;
- Samarbete med EU och internationella organ.

Sidas direkta miljöpåverkan sker främst inom Sidas interna verksamhet genom aktiviteter inom administration, kontor, inköp, upphandling, lokalvård, IT, tjänsteresor, arbetsmiljö, hälsovård och utbildning.

Enligt uppskattningar bedöms följande aktiviteter inom den interna verksamheten stå för de mest betydelsefulla negativa miljöaspekterna (utan inbördes rangordning och exakta beräkningar av omfattningen av miljöpåverkan):

- *Upphandling och inköp* (till exempel papper, datorer och annan kontorsmateriel); Viktiga miljöaspekter: Resursförbrukning, utsläpp vid transporter, energiförbrukning, utsläpp och avfall (beroende på typ av vara) vid produktion, konsumtion och avyttring.
- *Tjänsteresor med flyg* (främst vid utlandsresor); Viktiga miljöaspekter: Utsläpp till luft – ökad växthuseffekt, resursförbrukning.
- *Energiförbrukning* (Sida i Sverige, vid ambassader och sektionskontor); Viktiga miljöaspekter: Resursförbrukning, utsläpp till luft, energikonsumtion/- produktion i ambasad-/sektionskontorsfastigheter.

Inom den interna verksamheten finns en potentiell positiv miljöpåverkan främst genom intern och extern utbildningsverksamhet, men också genom de markeringar som görs i form av miljökrav i samband med upphandling och inköp.

Miljöpolicy

Sidas Miljöpolicy från 1996 är en del av verkets miljöledningssystem. Policyn (reviderad 1998) uppdaterades under 2003 i ljuset av den nya svenska politiken för global utveckling, Millenniedeklarationen, Millen-

niemålen samt deklARATIONEN och handlingsplanen från World Summit on Sustainable Development (WSSD) i Johannesburg. Hösten 2005 inleddes en utvärdering av miljöpolicyen. Utvärderingen, som genomförs av en extern konsult, beräknas vara klar våren 2006.

Övergripande miljömål

Sveriges övergripande mål för det internationella samarbetet är en *rättvis och hållbar global utveckling*, vilket anges i riksdagsbeslut om propositionen ”Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling”. Inom ramen för detta mål skall ett internationellt utvecklingssamarbete bedrivas. Målet för detta samarbete skall vara att bidra till att *skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor*. Under detta mål anges ett antal huvuddrag som skall beaktas. Ett av dessa är *hållbart nyttjande av naturresurserna och omsorg om miljön*.

Sida har under många år verkat för en hållbar utveckling. Arbetet med att omsätta Agenda 21, handlingsplanen från utvecklingskonferensen i Rio 1992 (UNCED), i praktiken har pågått inom många områden. Utvecklingskonferensen i Johannesburg 2002 – The World Summit on Sustainable Development – innebar nya utmaningar. Genom toppmötet blev begreppet hållbar utveckling, med dess tre dimensioner – ekonomiska, sociala och miljömässiga – definitivt erkänt. Även Millenniedeclarationen från 2000 betonar tydligt miljöfrågornas betydelse för världens framtida utveckling. Det 7:e millenniemålet slår fast att vi skall uppnå en miljömässigt hållbar utveckling och att utarmningen av miljö- och naturresurser skall ha vänt till 2015. I början av 2005 antogs av drygt ett hundratal länder, inklusive Sverige, och multilaterala organisationer, den så kallade Parisdeklarationen om mer effektivt bistånd. Deklarationen lägger stor vikt vid miljökonsekvensbedömningar och strategiska miljöanalyser, vilket bör bidra till en ökad integration av miljöaspekter i utvecklingssamarbetet.

Sidas miljöledningssystem, med dess regelbundet reviderade åtgärds- punkter, skall ses som ett av verktygen för att uppfylla intentionerna i den nya politiken för global utveckling, slutsatserna från WSSD, Millenniedeclarationen och Millenniemålen samt Parisdeklarationen.

För att uppnå målet om en rättvis och hållbar utveckling arbetar Sida efter följande principer: *Utvecklingssamarbetet genom Sida för en hållbar utveckling skall:*

- Stödja samarbetsländerna med att identifiera och genomföra verksamhet som skyddar och bevarar ländernas naturresurser och miljö;
- Betona och stödja det långsiktigt hållbara;
- Följa principen att det är bättre att förebygga än att bota;
- Möjliggöra för samarbetsländerna att ha ett längre planeringsperspektiv och därmed en bestående fattigdomsminskning.

Detta får följande konsekvenser:

- Miljöaspekterna måste tas med såväl i Sidas övergripande utvecklingsanalys som i analysen av länder, sektorer, program och projekt;
- Miljöaspekterna måste tas med i dialogen med samarbetsländerna och i dialogen med samarbetsparter;
- Sida skall avstå från att bidra till insatser som försvårar en hållbar utveckling;
- Detta kräver att miljötänkande och miljöaspekter integreras i Sidas arbete inom alla avdelningar, sektionskontor och ambassader.

2. Detaljerade mål i Sidas handlingsplan

Sida har under 2005 fokuserat på att slutföra åtgärds punkterna i handlingsplanen i miljöledningssystemet. Åtgärdslistan omfattar 170 punkter vilka syftar till att ytterligare förbättra Sidas miljötänkande och miljöarbete. Handlingsplanen tar endast upp sådana åtgärder som innebär någon form av förändring eller pågående strategiskt viktiga åtgärder. Av handlingsplanen är det mesta genomfört och redovisat i tidigare rapporter om Sidas miljöledningssystem. Sida avser att under 2006 revidera handlingsplanen och ytterligare höja ambitionsnivån vad gäller miljöarbetet.

Tanken är att miljöaspekter skall integreras i hela Sidas verksamhet och förutom de åtgärder som nämns i handlingsplanen pågår en rad miljörelaterade aktiviteter. Integreringen av miljöaspekter förbättras successivt och med anledning av Sidas synnerligen mångfacetterade verksamhet sker det på många olika sätt. Stora ansträngningar har gjorts för att integrera miljö- och hållbarhetstänkande i viktiga verksamhetsomfattande processer. Detta reflekteras i Sidas grundläggande skrifter som reviderats under 2005, till exempel "Så arbetar Sida" och "Country Level Analysis for Poverty Reduction".

Den indirekta miljöpåverkan är, som nämnts, utan tvekan den mest omfattande i Sidas verksamhet. Sidas miljöledningssystem innefattar både direkt och indirekt miljöpåverkan, men de flesta av åtgärds punkterna ägnas den indirekt miljöpåverkande verksamheten. Sida har valt att inte ställa upp detaljerade miljömål för stödet till olika verksamhetsområden, eftersom utvecklingssamarbetet är mycket mångformigt med flera tusen insatser inom ett stort antal områden. Mycket av miljöpåverkan ligger dessutom, vilket också nämnts, utanför Sidas kontroll eftersom den sker i många led och ofta inom ramen för komplicerade processer. Samtliga åtgärds punkter i handlingsplanen syftar till att bidra till det övergripande målet om *en rättvis och hållbar global utveckling*. Målet för de aktiviteter som berör Sidas direkta miljöpåverkan, d.v.s. främst kontorslokaler, administration och resor, är att *kontinuerligt utveckla och genomföra tankarna om "det gröna kontoret"*. Sida skall under 2006 flytta till nya lokaler. Förberedelserna för flytten som pågått under 2005 har inneburit stora möjligheter att planera för väsentliga förbättringar vad gäller det gröna kontoret.

Förutom de mer principiellt viktiga åtgärder som tas upp i miljöledningssystemets handlingsplan stöder Sida ett stort antal miljöinriktade

projekt. Dessutom ingår miljöaspekter som en viktig delkomponent i en mängd insatser med annan huvudsaklig inriktning än miljö.

Alla insatser klassas sedan 1998 enligt OECD-DACs system för insatsernas miljöinriktning. I tabellen nedan visas andelen miljörelaterade insatser (mkr) i hela Sidas bistånd år 2005 och de två närmast föregående åren. Den avsevärda ökningen av totalbeloppet för 2004 beror dels på ökade biståndsanslag, dels på att de insatser som tidigare hört till politikområdet Central- och Östeuropa nu inkluderas i politikområdet Internationellt utvecklingssamarbete.

Miljöklassning – hela Sida (mkr)	2003		2004		2005	
	utfall	%	utfall	%	utfall	%
Miljö som huvudsakligt mål	1141	11	1380	11	1796	13
Miljö som delmål	4395	43	5377	44	6176	44
Miljö ej relevant	4692	46	5607	45	5858	42
Totalt:	10228	100	12364	100	13830	100

Ansvar för att integrera miljöfrågorna i verksamheten är decentraliserat inom Sida. Åtgärderna i handlingsplanen integreras i respektive enhets verksamhetsplanering. Uppföljning sker dels inom ramen för enheternas ordinarie verksamhetsuppföljning, dels till regeringen i samband med Sidas årsredovisning. Genomförandetiden för de olika åtgärds punkterna varierar mellan 1 och 3 år.

3. Övrigt miljöledningsarbete

Utbildningsinsatser under året

Miljö och hållbar utveckling integreras alltmer på olika nivåer i utvecklingsarbetet. Olika frågeställningar tas upp som integrerade delar av utvecklings- och fattigdomsanalyser, så även miljömässigt hållbar utveckling. Detta återspeglas även i utformningen av Sidas utbildningsaktiviteter. Under 2005 har ett flertal utbildningar getts där miljö- och naturresursaspekter ingår. Till exempel har basutbildning genomförts för nyanställda. Kurs i miljökonsekvensbedömning (MKB) har genomförts av Sidas MKB-helpdesk för Sidas personal vid flertalet tillfällen under 2005. En kurs i MKB har även getts för externa konsulter som samarbetar med Sida.

En testomgång av det nätbaserade utbildningsmaterialet ”Integrating the Environment” har genomförts under 2005 och en utvärdering av testomgången pågår. Den nätbaserade utbildningen ska vara tillgänglig för all Sida-personal, inklusive tre strategiskt viktiga målgrupper: nyanställda vid Sida, utresande personal till och lokalt anställda vid ambassader och sektionskontor. Sida svarar även löpande, vid förfrågan, för kortare utbildningstillfällen för olika grupper av studenter, lärarutbildare, läromedelsförfattare, konsulter etcetera, i frågor som rör miljö och hållbar utveckling internationellt.

Fortsatt stöd har under 2005 getts till två nyhetsbrev. Det ena, ”Sustainable Development Update”, redovisar i lättillgänglig form de senaste forskningsresultaten när det gäller hållbar utveckling. Det andra, ”Environment & Development Challenges”, belyser kopplingarna mellan miljöfrågor och andra utvecklingsfrågor, till exempel fattigdom, konflikt-risker, ekonomisk tillväxt eller hälsa.

Uppföljning, utvärdering och miljörevisioner

Uppföljning och utvärdering av enskilda insatser eller ämnesområden görs löpande vid respektive avdelning som en integrerad del av handläggningen av insatserna. Dessa utvärderingar behandlar miljö- och hållbarhetsaspekter i varierande grad. Under 2005 påbörjades en utvärdering av Sidas miljöpolicy. Utvärderingen genomförs av en extern konsult och skall vara klar under 2006.

Miljöledningsarbetets organisation

Sidas generaldirektör har fattat beslutet om Sidas miljöledningssystem, miljöpolicy och miljöhandlingsplan. Det övergripande arbetet med att

integrera miljöaspekter i verksamheten leds av Sidas Miljöpolicyenhet, men bedrivs decentraliserat på olika nivåer inom hela organisationen. En miljögrupp finns även etablerad vid Avdelningen för infrastruktur och ekonomiskt samarbete, INEC. Handlingsplanens åtgärder, som fastlades i början på 2004, har identifierats av respektive avdelning eller enhet.

Givet utvecklingssamarbetets speciella och komplexa karaktär har Sida ej bedömt det som meningsfullt att sträva efter en formell miljöcertifiering av verksamheten.

Miljöarbetet internt underlättas av etablerandet av konkreta verktyg som utgör ett stöd till Sidas medarbetare, till exempel Sidas handledning för granskning av MKB, och handledningen för strategisk miljöanalys i samarbetsstrategiprocesserna. Metodsidan om Sidas miljöarbete på Sidas intranät utvecklas kontinuerligt för att underlätta tillgängligheten av riktlinjer, metodhjälpmedel, skrifter etcetera. Mycket av detta material finns även tillgängligt för allmänheten via Sidas hemsida.

Genom ett formaliserat samarbete med Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen, samt inrättandet av tre så kallade ”helpdesk”-funktioner (för MKB i projekt och program i samarbete med MKB-centrum vid Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, för strategisk miljöanalys och miljöekonomi i samarbete med Enheten för Miljöekonomi vid Göteborgs Universitet samt för integrering av biologisk mångfald i utvecklingssamarbetet i samarbete med Centrum för Biologisk Mångfald, CBM), har Sida tillgång till ett brett svenskt kunnande inom miljö- och utvecklingsområdet till stöd för verksamheten. Samarbetsavtal med SEI om sårbarhetsfrågor och med PADRIGU vid Göteborgs universitet om kopplingar mellan konflikter och miljö fyller en likartad funktion. Dessa stödfunktioner har under 2005 fortsatt att utveckla sina metoder och kontakter med olika avdelningar inom Sida, vilket ytterligare ökat Sidas kapacitet inom dessa områden. Flertalet av dessa externa funktioner har under 2005 även påbörjat program för stärkande av kapaciteten i Sidas samarbetsländer inom sina respektive områden.

Sidas biståndsverksamhet är mångfacetterad med flera tusen mycket varierande insatser. Den geografiska spridningen är mycket stor och förutsättningarna för verksamheten kan variera mycket från ett land till ett annat. Som nämnts tidigare ligger mycket av miljöpåverkan dessutom utanför Sidas direkta kontroll eftersom miljöpåverkan sker i många led och ofta ingår i komplicerade processer. Det är dessutom vid utvärderingar svårt att härleda en viss utveckling till en specifik insats. Under 2005 har utvecklingssamarbetet fortsatt förändrats mot ett mer ökat fokus på sektorstöd och budgetstöd. Den så kallade Parisdeklarationen om givarsamordning som ett drygt 100-tal länder och multilaterala organisationer kom överens om i början av 2005 kommer framöver att innebära ett svenskt utvecklingssamarbete mer i harmoni med andra givare. Detta kan till exempel ske genom så kallade ”Joint Assistance Strategies” och genom Sidas aktiva medverkan i OECD/DACs miljönätverk, ENVIRONET. Denna förändring av utvecklingssamarbetet innebär givetvis en ökad svårighet att mäta de direkta resultaten av verksamheten.

4. Sidas arbete med den indirekta och den direkta påverkan

Årets arbete med den indirekt miljöpåverkande verksamheten

Nedan ges några exempel på vidtagna åtgärder av olika slag under 2005. Med tanke på verksamhetens komplexa, långsiktiga och utvecklingsinriktade karaktär är det i många fall inte meningsfullt, om ens möjligt, att ta fram en rimlig uppskattning av grad av måluppfyllelse.

- Ett kontinuerligt arbete med att förstå och utveckla sambanden mellan frågor som rör **fattigdom och hållbar utveckling** och andra tvärspektoriella frågor har bedrivits under 2005. Detta reflekteras i verksövergripande dokument som producerats under 2005, till exempel de nya riktlinjerna för samarbetsstrategier, ny handledning för fattigdomsanalys och reviderad version av "Så arbetar Sida". Sidas regelverk innehåller ett formellt krav på miljöanalys i samtliga samarbetsstrategiprocesser. Miljöanalyserna lyfter fram miljöns och naturresursernas betydelse för fattigdomsbekämpning och syftar till att underlätta integrering av huvuddraget miljö i de sektorer Sida är verksam. I linje med Parisdeklarationen har Sida i samarbete med andra givare inom OECD arbetat fram verktyg för strategisk miljöanalys anpassade efter olika biståndsinstrument. Fortsatt samarbete och metodutveckling är nödvändigt för att hitta effektiva metoder för miljöintegrering i samband med exempelvis budgetstöd. Sida inledde därför under året ett samarbete kring detta ämne med en mindre grupp givare. De så kallade Poverty Reduction Strategies, PRS, som utarbetas för ett stort antal länder får allt större betydelse som underlag för Sidas ställningstaganden i samarbetsstrategierna. Sida håller därför löpande kontakt med bland andra Världsbanken om hur miljöaspekter bör hanteras i Poverty Reduction Strategies.
- Under 2005 har Sida tagit fram ett omfattande förslag för en **ökad miljöinsats**, i enlighet med vad som aviserades i regeringsförklaringen 2004. Förslaget innebär en avsevärd höjning av ambitionerna på miljöområdet inom det svenska utvecklingssamarbetet och togs fram efter samråd med näringsliv, myndigheter, enskilda organisationer och akademiska institutioner. Regeringskansliet har 2006 tagit ställning till förslaget och har gett instruktioner till Sida för genomförande 2006.

- Nationell **kapacitet** att hantera sin miljö och sina naturresurser är nödvändig för att nå en hållbar utveckling. Sida har därför under 2005 inlett diskussioner med Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen för att i samarbete med dessa myndigheter stärka miljökapaciteten i samarbetsländerna. Vietnam och Laos är två exempel på länder som under 2005 fått stöd för kapacitetshöjande åtgärder, såväl på nationell som regional nivå. Under 2005 påbörjades samarbete med Central American Commission for the Environment and Development för stärkandet av kapaciteten att bedöma miljöpåverkan i regionen. På lokal nivå gav Sida under 2005 stöd genom Svenska Kommunförbundet till partnerskapet ”Municipal Partnership North South”. Sida har under 2005 även påbörjat diskussion med Boverket kring en överenskommelse om miljörelaterat samarbete.

- Under 2005 tog Sida fram rapporten ”Att minska risken för katastrof”. Rapporten beskriver kopplingarna mellan **naturkatastrofer**, fattigdom och miljö. Rapporten ger förslag på hur Sida kan fortsätta arbetet med katastrofförebyggande åtgärder. Sida gav under 2005 även stöd till framtagandet av en utvecklingsplan för det Centralamerikanska organet CEPREDENAC för dess arbete med katastrofförebyggande åtgärder.

- Mycket av Sidas katastrofrelaterade arbete under 2005 präglades av **tsunamin** som drabbade Syd- och Sydostasien i slutet på 2004. Arbetet inleddes redan samma dag som katastrofen skedde och fokuserade initialt på rent humanitära insatser. Detta övergick så småningom till stöd för återuppbyggnaden, i vilken miljöaspekter spelat en stor roll. Återuppbyggnadsarbetet som Sida stött har inte präglats enbart av att återställa den fysiska och organisatoriska samhällsstrukturen utan även försök att förbättra förmågan att klara av påfrestningar, som till exempel naturkatastrofer. Sida finansierade under 2005 ett stort antal insatser bland annat inom infrastruktur, sanitet och analys av miljökonsekvenserna av katastrofen. Stöd har kanaliserats bland annat genom UNEP och Stockholm Environment Institute. I slutet av 2005 anordnade Sida ett större seminarium för att diskutera erfarenheterna av arbetet med återuppbyggnaden, där sårbarhet och buffertförmåga mot katastrofer var en central fråga.

- Under 2005 antogs Sidas nya policy för **fred och säkerhet**, ”Promoting Peace and Security”. Policyen utgår från det mångdimensionella fattigdomsbegreppet, vilket inkluderar sambanden mellan miljö, naturresurshantering och våldsamma konflikter. Policyen behandlar bland annat strukturella orsaker till sådana våldsamma konflikter, såsom hållbar användning och kontroll av naturresurser. Under 2005 reviderades Sidas metod för konfliktanalys, vilket resulterade i en ny manual, ”Manual for Conflict Analysis”. Miljömässig osäkerhet och resursbaserade våldsamma konflikter finns med som ett grundproblem i det analytiska ramverk som manualen bygger på. En studie, delvis finansierad av Sida, kring sambanden mellan konflikter och miljö genomfördes under 2005 av konflikt- och fredsnätverket inom OECD/DAC. Studien resulterade i nya riktlinjer inom OECD, vilka kompletterar de tidigare antagna riktlinjerna avseende till exempel hantering av timmer och diamanter i en konfliktkontext.

- Under 2005 har arbetet med att förankra och informera om Sidas strategi för **vatten och sanitet**, ”Pure Water” fortsatt. Bland annat i Kenya har den använts i utformandet av riktlinjer för den fattigdomsinriktade fonden för förbättrad vattenförsörjning och sanitet. Vidare har arbetet med att utveckla miljömässigt hållbar sanitet fortsatt. Ett nytt femårigt metodutvecklingsprogram har utvecklats av Stockholm Environment Institute under 2005 och kommer att genomföras i samarbete med regionala organisationer i Afrika, Asien och Latinamerika. Inom stödet till förvaltning av delade vattenresurser i södra Afrika har ett nytt projektförslag beretts under 2005 för efterfrågestyrd vattenförvaltning. Detta synsätt och sammanhängande investeringar i effektiviseringar kan få stor betydelse för efterfrågan på vatten i urbana områden, och därmed också minska miljöpåverkan.
- Sidas arbete med **marina miljöfrågor** har vidareutvecklats under 2005. Samarbetet med svenska resursbasen, till exempel Naturvårdsverket, Fiskeriverket, Sjöfartsverkets Fiskesekretariatet, WWF-Sverige, har intensifierats. Ett samlat program har under 2005 tagits fram för utveckling av den svenska resursbasen på området.
- Under 2005 producerades ett förslag till Sidastrategi för samarbete med FAO inom **jord- och skogsbruk**. Strategin utgör en del av den bredare svenska strategin för samarbete med FAO. Under 2005 påbörjades arbetet med ett sammanhållet skogspolicyinitiativ innefattande nyttjande av den svenska resursbasen för att effektivt kunna bidra till bilateralt, regionalt och globalt samarbete på området. Under året har det Sidafinansierade svenska miljösekretariatet i Sydostasien; Swedish Environment Secretariat for Asia (SENSA), utvärderats med positiva resultat. Beslut togs 2005 om en ny, mer operationell fas av SENSA. Även det Sidafinansierade svenska resurscentret för landsbygdsutveckling i Afrika söder om Sahara; Resource Centre for Rural Development in Sub-Saharan Africa (RRD), utvärderades under 2005 med positiva resultat. Förberedelserna för en ny fas för RRD har påbörjats. Sida har, i partnerskap med Interamerikanska utvecklingsbanken, IDB, under 2005 bidragit med stöd till ett binationellt gränsöverskridande initiativ för lokal jordbruksutveckling mellan samhällena i Nicaragua och Honduras.
- Det Sidastödda internationella programmet för **biologisk mångfald**, ”Swedish International Biodiversity Programme”, SwedBio, vid Centrum för Biologisk Mångfald, har vidareutvecklat och konsoliderat sin verksamhet under 2005. SwedBio stöder Sida i arbetet med att integrera biomångfaldsfrågor i utvecklingssamarbetet, och har under året bland annat gett stöd till beredningen av ett nytt program för integrering av miljöaspekter och ekosystemtjänster inom Asiatiska utvecklingsbankens, ADB, arbete i ”Greater Mekong Subregion”. En rad regionala och globala initiativ som arbetar med policy- och metodutveckling om biologisk mångfald och fattigdomsbekämpning ges stöd genom SwedBios försorg. Programmet fungerar även som kunskapscentrum om internationella biodiversitetsfrågor och ekosystemtjänster och bidrar därmed till svensk och internationell kapacitetsutveckling på området. Ett särskilt så kallat invitationsområde för tvärvetenskaplig forskning om biologisk mångfald för fattigdomsbekämpning får stöd via Sida/SAREC.

- Sida har under 2005 stött WHO:s ökande arbete inom **miljörelaterade hälsofrågor**. Inom detta samarbete förstärker WHO integrationen av miljöaspekter i sitt arbete med hälsofrågor, förbättrar riskbedömningarna relaterade till bland annat kemikaliehantering och föroreningar inomhus (som följd av till exempel vedeldning). WHO har även inom detta samarbete förstärkt sin kapacitet att analysera sambanden mellan miljö och hälsa i ett makroekonomiskt perspektiv.

- Sida gav under 2005 stöd till ”Southern African Development Community”, SADC, för **utbildning på miljöområdet**. Stödet har bidragit mycket positivt till kunskapshöjning och nätverkande i den sydafrikanska regionen. Under 2005 har Sida påbörjat samarbete med EARTH University i Costa Rica med stipendier till fattiga studenter. Utbildningen på universitetet syftar till att ge ökad kunskap om och förståelse för hållbar utveckling i tropiska områden. Sida har även under 2005 gett stöd till COM+, ”Alliance of Communicators for Sustainable Development”. Stödet syftar bland annat till att utbilda afrikanska journalister i miljöfrågor. COM+ har även etablerat ett utbildningscenter i Costa Rica för miljöutbildning av journalister.

- Inom Sidas **internationella utbildningsprogram** gjordes under våren 2005 en översyn över hela programportföljen inom området hållbart nyttjande av naturresurser och omsorg om miljön, för att få stöd och vägledning inför framtida utveckling och uppdatering av programmet inom detta område. Förslagen som lades fram genom översynen innebär att ett nytt programutbud successivt kommer att byggas upp inom de områden där Sida bedöms kunna bidra till att stärka pågående utvecklingsprocesser inom miljöområdet och där svenskt kunnande och svenska erfarenheter är speciellt relevanta. Som ett resultat av översynen kommer ett klimatprogram att upphandlas under 2006. Inom området urban utveckling finns sedan flera år bland annat utbildningsprogram med inriktning på miljömässigt hållbar avfallshantering. En förnyelse av programutbudet inom urban utveckling påbörjades under 2005, där miljöinriktade program inom urban fastighetsförvaltning, stadsplanering och bostadsförsörjning nyligen upphandlats.

- En särskild tjänst som samordnare för **klimatfrågor** har inrättats på Sida och arbetet med klimatrelaterade frågor har därmed ökat. Under 2005 initierade Sida bland annat ett samarbete med Oxford Climate Policy (OCP) med delfinansiering till programmet ECBI (European Capacity Building Initiative). Den delen av ECBI Sida finansierar syftar till att öka möjligheten för klimatförhandlare i utvecklingsländer att föra fram sina gemensamma perspektiv på klimatfrågan. I programmet ingår också aktiviteter för att främja förtroendet mellan EU och G77 och Kina-gruppen i klimatförhandlingarna.

- Revideringen av Sidas **energipolicy** slutfördes under 2005. Miljöaspekter har integrerats i policyn. Sida har under 2005 genom UNEP stött ”Dams and Development Project” med huvudsyftet att sprida kunskapen om rekommendationerna från organisationen ”World Commission on Dams”.

- Under 2005 har arbetet med en policy för **urbana frågor** i stort sett slutförts. Policyn väntas bli tillgänglig i början på 2006. Arbetet med boken ”In an Urban World” samt tillhörande ”Issue papers” har också fortlöpt under 2005. I maj 2005 deltog Sida i konferensen ”Life in the Urban Landscape”, för att lyfta fram urbana miljöfrågor. Kenyas regering och svenska ambassaden i Nairobi skrev 2005 på ett avtal om samarbete kring ett omfattande urbant program med miljöinnehåll i Kenya. Sida har även under 2005 slutfört en genomförbarhetsstudie om fast avfall i Filippinerna, som en förberedelse för stöd till ett nationellt program. Ett positionspapper om trafiksäkerhet har påbörjats under 2005 där miljöaspekter integreras.
- Sidas arbete med **miljö- och handelsfrågor** har under 2005 utvecklats i enlighet med policyn för handelsrelaterat utvecklingsarbete. Nationella miljömyndigheter, exempelvis i Kina, har fått stöd för kapacitetsutveckling som bland annat syftar till att stärka myndigheternas arbete med genomförande av multilaterala miljöavtal och att införa miljöstrategier. Stöd har även getts under 2005 till kinesiska myndigheter för kapacitetsutveckling avseende WTO:s regelverk om miljö. Sida förde under 2005 även en dialog med regeringskansliet om bland annat en liberalisering av EU:s marknadsföringsregler för ekologiska produkter för att underlätta utvecklingsländernas export av sådana produkter till EU.
- Under 2005 fortsatte implementeringen av Sidas strategi för **privatsektorutveckling**, i vilken hållbart utnyttjande av miljön utgör en av grundpelarna. Stöd gavs under 2005 bland annat till ett affärsutvecklingsprojekt inom miljöteknik i Chile. Sida har även fortsatt att stödja utvecklingen av ekologisk odling och export av ekologiska produkter från Tanzania, Uganda och Zambia genom programmet Export Promotion of Organic Products from Africa (EPOPA). EPOPA verkar för att förbättra afrikanska småbönders levnadsvillkor genom att utveckla lokala och internationella marknader för organiska produkter. Under 2005 togs beslut om en förlängning av EPOPA programmet till 2008.
- Sida har under 2005 fortsatt att ha en mängd **kontakter med multilaterala organ** kring miljö- och utvecklingsfrågor för att nå en bättre givarsamordning och samsyn inom olika områden. Detta har bland annat lett till att den så kallade Parisdeklarationen om givarsamordning lägger stor vikt vid miljökonsekvensbedömningar och strategiska miljöanalyser. Sida har under 2005 samarbetat med bland andra UNDP för stöd till utvecklingen av FN-organisationens miljöledningssystem. Sida har under 2005 även finansierat Världsbankens arbete med miljöindikatorer. I samband med CSD-13, det årliga uppföljningsmötet till toppmötet i Rio 1992, i april 2005, presenterades den av Sida finansierade studien ”Let it rein” som behandlar hållbara produktions- och konsumtionsmönster i förhållande till vatten och mat. Detta policydokument rönt stor uppmärksamhet bland deltagande länder och organisationer, särskilt när det gäller konsumtionspreferensernas förändring och deras mycket stora betydelse för de framtida vattenbehoven. Under 2005 har Sida färdigställt en strategi för samarbetet med UN-Habitat.

- Ett nytt regelverk för **miljökonsekvensbedömningar**, MKB, inom biståndet utarbetades och beslutades under 2001. Kravet på MKB för samtliga insatser kvarstår. Sidas ”helpdesk” för miljökonsekvensbedömning har under 2005 haft en ökande efterfrågan samt har även fått resurser för att bidra till kapacitetsutveckling inom MKB i Sidas samarbetsländer. Framför allt regional kapacitetsutveckling avses. Helpdesken gjorde under 2005 en utvärdering och en kvalitetsbedömning av hur MKB-redskapet används inom Sidafinansierade insatser.

Årets arbete med den direkt miljöpåverkande verksamheten

Sidas interna verksamhet medför en direkt miljöpåverkan främst genom aktiviteter inom administration, kontor, inköp, upphandling, lokalvård, IT, tjänsteresor, arbetsmiljö, hälsovård och utbildning.

Miljöanpassningen av kontorsverksamheten har i viss mån fortsatt under 2005, även om det huvudsakliga arbetet fokuserat på planering av miljöförbättrande åtgärder i samband med flytten 2006. Miljökrav ställs i princip vid all upphandling av varor till huvudkontoret. Krav ställs på miljöanpassning av städservice, driften av Sidas personalmatsal, entrémattor, kaffeautomater, kontorsmaterial och -möbler, kontorsmaskiner, datorer etcetera. Företaget som ansvarar för städningen av Sidas lokaler, ISS Facility Services, är certifierad enligt ISO 14001 och deltar i arbetet med ”Globalt Ansvar”. Leverantör av el till Sida är Öresundskraft och 100% av elen är ”grön el” (hälften vattenkraft, hälften bioenergi). Personalrestaurangen har källsortering av papper, plåt, plast och glas. Matrester samlas upp och transporteras till en biogasanläggning. Så kallade Gröna Stationer finns utplacerade i huset för insamling av miljöfarligt avfall, lysrör, batterier, etcetera.

Sidas informationsavdelning (INFO) har utvecklat arbetet med att integrera miljöaspekter i sin verksamhet och samtliga INFOs åtgärdsplaner i handlingsplanen är nu genomförda. Miljöinnehållet på Sidas hemsida fick en omfattande revidering under 2005 i samband med att hemsidan gjordes om.

Tabellen nedan visar elförbrukning per år, 2004–2005, för huvudkontoret i Stockholm.

Energiförbrukning per år	2004	2005	Förändr. 04–05
Elförbrukn, exkl uppvärmn	1 320 000 kWh	1 336 744 kWh	1,2%
Yta (m2)	18 654 m2	18 654 m2	0%
Antal årsarbetskrafter	740	650	-12%
Elförbrukning/m2	70,8 kWh/m2	71,7 kWh/m2	1,2%
Elförbrukning/anställd	1783 kWh/anst	2057 kWh/anst	15%

Antalet årsarbetskrafter har för 2005 beräknats något annorlunda jämfört med tidigare. Korrigering för tjänstlediga, föräldralediga, utlandsplacerade, tillfälligt anställda konsulter, hantverkare som arbetat på Sidas huvudkontor, och så vidare gör att siffran skiljer sig från föregående år. Därmed skiljer sig även elförbrukningen per person. El för uppvärmning redovisas sedan 2005 ej separat till Sida. Under 2005 startades på initiativ av Naturvårdsverket ett informellt nätverk där Kemikalieinspektionen, Skatteverket, Sida, SMHI och Naturvårdsverket ingår. Nätverket träffas regelbundet och utbyter idéer, erfarenheter, information och nyckeltal kring resursförbrukning och ”det gröna kontoret”.

Sidas verksamhet innebär ett stort antal långa resor till ett stort antal samarbetsländer, vilka endast kan göras med flyg. Tabellen nedan visar kostnader för flygresor respektive tågresor 2003–2005, samt reskostnader per anställd och år. De minskade reskostnaderna beror på något minskat resande men främst på lägre flygkostnader. Kostnaderna för tågresor har minskat markant vilket beror på minskat resande inom Sverige.

Kostnad per resslag	2003	2004	2005
Flyg (mkr)	24,1	22,7	22,5
Kostnad per anställd	40 916 kr	38 638 kr	39 443 kr
Tåg (mkr)	0,7	0,4	0,3
Kostnad per anställd	1188 kr	752 kr	613 kr
Total reskostnad (mkr)	24,8	23,1	22,8

I Sidas resepolicy som antogs under 2003 anges att vid resor inom Sverige skall miljövänliga färdssätt i största möjliga mån väljas. För att bidra till ett minskat resande har Sida fortsatt prövat möjligheten att genomföra videokonferensmöten. Detta är ett alternativ i de fall då relativt korta möten kan hållas. Videokonferensutrustning har därför installerats vid Sidas huvudkontor i Stockholm, vid Sida Civil Society Centre i Härnösand samt vid ambassaderna i Moçambique, Tanzania, Kenya och Etiopien.

Att halvera fattigdomen i världen till år 2015 är vår tids största utmaning. Det kräver samarbete och uthållighet. Samarbetsländerna ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT
UTVECKLINGSSAMARBETE

105 25 Stockholm
Besöksadress: Sveavägen 20
Telefon: 08-698 50 00
Telefax: 08-20 88 64
sida@sida.se, www.sida.se